

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ JAVNOJ RASPRAVI

Nacrta Strategije razvoja šuma i šumarstva Crne Gore 2023-2028

Vrijeme trajanja javne rasprave: 20 dana, od 10. novembra do 01. decembra 2023. godine.

Način sprovođenja javne rasprave: održavanje okruglih stolova u Podgorici, 28. 11. 2023. godine, u Privrednoj komori ulica Novaka Miloševa 29/2 sa početkom u 13 časova i Beranama, 30. 11. 2023. godine, velika sala Skupštine Opštine Berane sa početkom u 11 časova.

Dana 10.11. 2023. godine, na osnovu člana 16, Zakona o šumama („Sl. list CG, broj: 74/10 i 47/15), Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede uputilo je Javni poziv naučnoj i stručnoj javnosti, naučno-istraživačkim ustanovama i ustanovama visokog obrazovanja, privrednim subjektima, nevladinim organizacijama, građanima i svim zainteresovanim subjektima, za učešće u javnoj raspravi o tekstu Nacrta Strategije razvoja šuma i šumarstva Crne Gore za period 2024 - 2028. godina. Javni poziv objavljen je na Internet stranici Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Javni pozivi: <https://www.gov.me/clanak/javna-rasprava-o-tekstu-nacrta-strategije-razvoja-suma-i-sumarstva-crne-gore>

Za vrijeme sprovođenja javne rasprava, tekst nacrta Strategije je bio dostupan na sajtu Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede.

Javna rasprava sprovedena je dostavljanjem primjedbi, predloga i sugestija u pisanom ili elektronskom obliku u roku od 20 dana od dana objavljivanja javnog poziva na Internet stranici Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede.

Zainteresovani subjekti svoje primjedbe, predloge i sugestije na Nacrt strategije razvoja šuma i šumarstva Crne Gore za period 2024-2028. godina mogli su dostaviti na adresu Ministarstva poljoprivrede šumarstva i vodoprivrede, Rimski trg 46, ili na mail adresu: ranko.kankaras@mpsv.gov.me i goran.djalovic@mpsv.gov.me. Ime i prezime službenika u ministarstvu zaduženog za davanje informacija o postupku javne rasprave: Ranko Kankaraš; ranko.kankaras@mpsv.gov.me. Naziv organizacione jedinice ministarstva koja je odgovorna za pripremu nacrta strategije: Direktorat za šumarstvo, lovstvo i drvnu industriju.

U okviru Javne rasprave, sa ciljem otvorene diskusije i aktivnog učešća zainteresovanih strana u procesu analize ovog strateškog dokumenta Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, organizovalo je dva okrugla stola, Podgorici, 28. 11. 2023. godine, u Privrednoj komori ulica Novaka Miloševa 29/2 sa početkom u 13 časova i Beranama, 30. 11. 2023. godine, velika sala Skupštine Opštine Berane sa početkom u 11 časova.

Javna rasprava održana dana 28.11.2023. godine

Privredna komora, Podgorica

Početak, 13:15 časova

Ranko Kankaraš, načelnik Direkcije za šumastvo, Direktorata za šumarstvo, lovstvo i drvnu industriju, pozdravlja prisutne i otvara javnu raspravu o Nacrtu strategije razvoja šuma i šumarstva Crne Gore za period 2024-2028. Ukazuje da je Revizija Strategija šumarstva izvršena 2018. godine kojom je predviđena reorganizacija sektora šumarstva u Crnoj Gori završetkom koncesionog načina gazdovanja državnim šumama i formiranjem državnog preduzeća za gazdovanje šumama. Ukazuje da do sada nije došlo do navedenih promjena. Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede je 2020. godinu dostavilo Izvještaj o realizaciji revidirane Strategija, koja je dala rezultata da je svega 25% mjera koje su predviđene i urađene, a dok je 40% mjera bilo u fazi realizacije. Upravo do kraja godine ističe petogodišnji period na koji je revizija strategija bila oročena i ponovo će se utvrditi stanje realizovanih obaveza i o tome će se izvijestiti Vlada CG i javnost. Projekcije su da je stepen realizacije kao i u prve dvije godine, što ukazuje na nemogućnost ostvarivanja ciljeva koji su postavljeni i neophodni da bi sektor šumarstva bio održiv i u ekonomskom, ekološkom i u socijalnom smislu. Osnovni cilj je upravo taj i da bi do toga došlo, tokom 2023. godine su preduzeti koraci poput izmjena i dopuna zakona o šumama, a nakon konsultacija sa nadležnim institucijama, formulisan je predlog novog zakon o šumama, koji je aktivan i u toku su usaglašavanja sa Sekretarijatom za zakonodavstvo i Ministarstvom finansija. Riječ je o značajnim procesima koje prate dva dokumenta koja su takodje u izradi, Ekonomska analiza osnivanja državnog preduzeća za gazdovanje šumama i Studija izvodljivosti koja prati analizu. Tu je aktivna izrada još jednog dokumenta, to je Diobni bilans, jer naveden promjene predviđaju reorganizaciju Uprave za gazdovanje šumama i lovištima, te prelazak jednog dijela zaposlenih u novo privredno društvo. To su najvažniji procesi na kojima Ministarstvo trenutno radi. Kroz međunarodnu saradnju uspostavljen je kontakt i započete aktivnosti sa FAO sa ciljem unapređenja planiranja gazdovanja šumama i sa Evropskom komisijom projekat unapređenja informacionog sistem. Pred nama je sledeća godina u kojoj će biti potrebno implementirati navedene procese i očekuje nas značajan posao, te vjerujem da će se u prvom kvartalu početi sa usvajanjem strategije i koracima koji se odnose na reforme. Ukazuje da je izradom strategije rukovodio prof. dr Milan Medarević, Šumarski fakultet, Univerzitet u Beogradu, sa kolegama profesorom Milićem Čurovićem (Biotehnički fakultet, Univerzitet u Podgorici), Darkom Dubakom (stručni suradnik na Biotehničkom fakultetu, Univerzitet u Podgorici) i Majom Radosavljević (konsultant za sprovođenje javne rasprave).

Daje reč prof dr. Milanu Medareviću.

M. Medarević: Ova strategija je dobar razlog da se sastanemo kao kolege jer radimo važan posao u struci a ovde je reč o procesu definisanja strateškog planiranja u šumarstvu. U dosadašnjem radu na nacrtu strategija razvoja šumarstva pored navedenih i angažovanih saradivali smo sa zaposlenima u Ministarstvu i na osnovu izuzetne kolegijalne saradnje i vremenske usklađenosti sa planiranim aktivnostima došli smo do nacrtu i strukture ovog dokumenta posle godinu dana od početka rada. Za potrebe izrade ovog nacrtu strategije bilo je važno da se prati Srednjoročni program rada Vlade Crne Gore za period 2022-2024. kao i principi horizontalnog i vertikalnog planiranja strateških dokumenata. Na osnovu definisanog programa Vlade, sa ciljem unapređenja stanja šuma, koje prate legislativne izmene i proces donošenja novog Zakona o šumama kao završetak dosadašnjeg koncesionog gazdovanja, kreiran je nacrt strategija šumarstva. Počeli smo od šumarske politike koja je kreirana već sad davne 2008. godine kojom se sugerše, po prioritnim područjima, održivo gazdovanje šumama pa dalje do plana razvoja na nivou gazdinskih jedinica. Važnost klimatskih promena u svim planskim dokumentima je od izuzetne važnosti pri čemu se posebno vodilo računa kada je kreiran nacrt strategije. Uredbom o metodologiji izrade strateških dokumenata na osnovu koje je rađen nacrt strategije poštovan je proces kreiranja politika kroz princip usklađenosti i metodologije izrade dokumenata. Ističe da je u savremenom načinu života, pritisak na šume i šumske resurse izuzetno veliki, te da je potrebno ozbiljno razumevanje šumarstva i srodnih nauka kako bi se ostvario pun potencijala korišćenja šumskih resursa. Nacrt strategije je poštovao princip finansijske usklađenosti prilikom planiranja svih aktivnosti i mera, što je od posebne važnosti. Ističe značaj odgovornosti i saradnje,

umanjenje uticaja dnevne politike na poslovanje sektora šumarstva i ukazuje na potrebno unapređenje saradnje u samom ministarstvu između poljoprivrede i šumarstva ili vodoprivrede i šumarstva kao i samih nadležnih institucija koje se bave srodnim temama, zaštitom životne sredine i sl. Princip transparentnost kao i kontinuitet procesa su od važnosti za efikasno i racionalno planiranje. Činjenica da je Crna Gora Ustavom definisana kao ekološka država je od posebnog značaja za među državnu saradnju. Vertikalna usklađenost nacrt strategije je upravo obezbeđena kroz srednjoročni plan vlade. Osvrćemo se na usklađenost sa relevantnim strategijama, posebno ističući važnost ključnih dokumenata u obrazovanju i potrebu za obrazovanim inženjerima. Ključni aspekti nacrt strategije obradili su tematiku stanja šuma, raznolikosti vrsta, klimatskih uticaja ali i potrebu ulaganje u obrazovanje i razvoj kadrovskih kapaciteta sektora šumarstva, važnost legalnosti procesa drveta i usklađenosti sa EU politikama u tom domenu. M. Medarević ukazuje na potrebu bavljenja i štetama u šumama kao posledica klimatskih promena. Nacrt strategije se bavio u segmentima procesima korišćenja šuma ali i drugih šumskih proizvoda, povećanjem šumovitosti, potrebom za novom nacionalnom inventurom šuma i jedinstvenim podacima kada je reč o stanju šuma, definisanju metodologije za potrebe planiranja gazdovanja šumama, zaštita šuma od požara i očuvanje njihovog zdravog stanja kao i važnost eko-sistemskih usluga i biodiverziteta.

Obaveze CG kao kandidata zemlje EU kao i sama usklađenost sa ostalim relevantnim strategijama, posebno ukazuje na važnost strateških dokumenata u obrazovanju i zašto je sektoru šumarstva CG potrebno jačanje obrazovnih kapaciteta. Medarević dalje ukazuje na važnost evropske regulative o trgovini drvom i proizvodima od drveta kao i potrebu za unapređenjem među-sektorske usklađenosti. U daljem izlaganju ukazuje da je osnov strategije stvarno stanje šuma CG te i da je trenutno nejedinstven podatak šumovitosti Crne Gore u zavisnosti od izvora podataka. Dalje se nadovezuje na proces sprovođenja restitucije i ažurnost katastra sa ciljem uređenih podataka površine pod šumama i utvrđivanja vlasništva. Ukazuje na važnost prosečne zapremine državnih i privatnih šuma, usitnjenost privatnih šuma, temu mladih sastojina i seče za sopstvene potrebe u ruralnim područjima. Kada je reč o izdahačkim šumama, prosečna zapremina je vrlo skromna po nacionalnoj inventuri šuma te je teško pretpostaviti trajnost prihoda sa takvim kvalitetom šume. Dalje ukazuje na razređenost na sastojinskom nivou, kreiranje stabilne šume sa kvalitetnom sirovinom, odnos lišćara i četinara, nejednaku površinsku zastupljenost i uticaj klimatskih promena na različite vrste drveća. Ističe da je potrebno sagledati pun potencijal korišćenja drveta u državnim šumama i ukazuje na važnost poštovanja ekoloških principa i očuvanja životne sredine. Posebno se osvrće na štete u šumama koje su posledica klimatskih promena te navodi primer sušenja šuma. Ističe da je upravo na osnovu sagledavanja stanja šuma strategijom predviđen način korišćenja šuma i šumskih proizvoda, obaveza pošumljavanja sa ciljem uvećanja površine pod šumama.

Strategija ističe niz ključnih elemenata kako bi se postigao održiv pristup kroz konkretne mere koje se odnose na planiranje gazdovanja šumama, s posebnim naglaskom na odnos s koncesijama i rješavanje nerešenih katastarskih pitanja. S obzirom na proizvodni karakter površine šuma, ističe se prioritet komercijalne proizvodnje, dok se paralelno naglašava nužnost povećanja površina zaštićenih područja. Pored toga, strategija stavlja naglasak na zaštitu šuma od požara te očuvanje i poboljšanje njihovog zdravog stanja. Planiranje gazdovanja uključuje i monitoring te održavanje zdravog stanja šuma. Dodatna pažnja posvećuje se izradi planova zaštite šuma od požara, uključujući regionalne aktivnosti i nacionalne programe, s naglaskom na korišćenje satelitskih snimaka. Strategija ukazuje i na potrebnu novu nacionalnu inventuru šuma. Aspekti biodiverziteta i ekosistemskih usluga su posebno istaknuti, s procenom vrijednosti ekosistemskih usluga u Crnoj Gori. Takođe, prepoznaje se važnost rekreativnih usluga u šumskim područjima. Strateški cilj koji se odnosi na institucionalne ciljeve, postavlja se kao ključan, naglašavajući potrebu za integralnim informacionim sistemom kako bi se osiguralo učinkovito upravljanje šumama u Crnoj Gori.

R. Kankaraš se zahvaljuje na izlaganju i otvara javnu raspravu.

Daje riječ Milanu Gazdiću, direktoru Agencije za zaštitu životne sredine, koji je saglasan da je od izuzetne važnosti jačanje kadrovskih kapaciteta u sektoru šumarstva. Takođe ukazuje na nedovoljnu zainteresovanost javnosti za ovu tematiku. Iz ugla Agencije za životnu sredinu očekuje opredjeljenje strategije u dijelu zaštićenih područja te regulisanje sanitarne sječe. Takođe ukazuje na važnost zaštite šuma od požara. Vjeruje da je bitno da se ustanovi način prodaje drveta u budućem periodu kao i da se pronađe način stimulacije finalne proizvodnje. Ukazuje na tehničku grešku u poglavlju 1.2.4. Predlaže da nadležno ministarstvo za poslove šumarstva i agencija za zaštitu životne sredine treba da unaprijede saradnju posebno u dijelu zaštite šuma.

R. Kankaraš se zahvaljuje i daje dalje riječ Aleksandru Dragičeviću, Koalicija za održivi razvoj (NVO Sektor):

A. Dragičević: Zahvaljuje na prezentaciji nacrt strategije. Ističe da se prati rad na terenu i ukazuje da su zone šuma oko zaštićenih područja ugrožena. Ukazuje da na Durmitoru ima sječa visokog intenziteta gdje to ne bi trebalo da bude tako. Predlaže da se Strategija unaprijedi u dijelu da se zaštićenim šumama ne može gazdovati bez konsultacija sa Agencijom za zaštitu životne sredine i lokalnim samoupravama. Ističe da je potrebno usaglasiti principe gazdovanja šumama sa ekološkim zahtjevima.

R. Kankaraš se zahvaljuje i daje riječ Blažu Jokanoviću, Udruženje za zaštitu i unapređenje šuma:

B. Jokanović: Pozdravlja prisutne i ukazuje da je nacrt strategije iskorak u odnosu na prethodna strateška dokumenta u sektoru šumarstva. Poštuje tim autora ali ističe da je materijal obrađen za strategiju obiman. Ukazuje na potrebu usaglašavanja termina šumovlasnik i šumarska inspekcija. Ističe da se strategije nije bavila softverskim rješenjima koja su potrebna za procese gazdovanja šumama, doznakama i važnost povezivanja sa GIS-om. Ukazuje da je potreban i izvještaj o strateškoj procjeni kao i da bi strategija trebala da definiše podršku subjektima koji rade poslove sječe, izrade i izvlačenja. Takođe stiče dojam da se strategija nije fokusirala na podršku ruralnom razvoju kroz sektor šumarstva. Izražava zabrinutost u domenu obezbjeđenja finansijskih sredstava potrebnih za sprovođenje strateških aktivnosti. Ako se izuzmu određene pojedinosti može se reći i da je pohvalan nacrt strategije.

R. Kankaraš se zahvaljuje na ukazanim predlozima i iznosi zaključak: Danas nema prisutnih iz Uprave za gazdovanje šumama i lovištima, a direktor je u ostavci, takođe pomoćnik direktora nije imenovan. Da bi strategija mogla da donese potrebne mjere unapređenja potrebna je nova nacionalna inventura šuma i uspostavljanje načina monitoringa šuma. Ministarstvo ulaže sve napore da sa FAO uspostavi saradnju u tom segmentu. Što se tiče teme šumskih požara, trenutno je u izradi metodologija za procjenu ugroženosti šuma od požara, koja je usklađena sa EU metodologijom i biće sastavni dio zakona kao pravilnik. Ukazuje da su evidentne štete od štetočina i da su finansijski troškovi značajni, ali i da je upravo šumarska struka zaštitnik i može doprinijeti zaštiti šuma u CG. U dijelu gazdovanja šumama kroz zaštićena područja, navodi primjer NP Tara kao primjer gazdovanja šumama u nacionalnom parku. Sječa u zaštićenim područjima će dalje biti definisana kao u ostalim zemljama EU. Procesom uspostavljanja Natura 2000 područja strategija šumarstva se takođe bavila. Cilj je da nemamo više koncesije za gazdovanje šumama, a osnivanjem državnog preduzeća započinjemo proces jačanja kadrovskih kapaciteta.

M. Gazdić se javlja za dopunu: Ukazuje na problem pokornjaka izazvanog ilegalnim sječama te ukazuje na primjer NP Prokletije, te i na nesprovođenje šumskog reda, kao i da je 2016. došlo do izmjene pravilnika o šumskom redu.

Darko Dubak (Biotehnički fakultet) se javlja za riječ: Ističe da su potkornjaci sekundarne štetočine i posledica nesprovođenja šumko-uzgojnih mjera, te da postoji niz faktora koji utiču na pojavu pokornjaka i ne treba ih povezivati samo sa sječama. Ukazuje i na pojavu vjetroloma i vjetroizvala te da je potrebno da postoje sanitarne sječe da ne bi dolazilo do ovih problema.

Milić Čurović (Biotehnički fakultet) se javlja za riječ: Svi komentari i primjedbe su dobrodošli jer je jedino na taj način moguće unaprijediti sadržaj strategije. Ukazuje da je izrada strategija bazirana na uredbi i metodologiji za izradu strateških dokumenata CG.

R. Kankaraš zatvara javnu raspravu u 15 časova i 11 minuta.

Prisutni na javnoj raspravi:

Dragan Otašević, Uprava za inspekcijske poslove
Milić Čurović, Biotehnički fakultet
Ranko Kankaraš, načelnik direkcije za šumarstvo, MPŠV
Milan Medarević, Šumarski Fakultet, Beograd
Goran Đalović, načelnik direkcije za drvenu industriju, MPŠV
Goran Popović, Privredna komora CG
Slavica Pavlović, Privredna Komora
Bojana Malidžan, MPŠV
Miloš Janković, MPŠV
Slobodan Stijepović, JU Nacionani parkovi CG
Maja Radosavljević, konsultant za javne rasprave
Darko Dubak, Biotehnički fakultet
Milan Gazdic, Agencija za zaštitu životne sredine
Blažo Jokanović, Udruženje za zaštitu i unapređenje šuma
Aleksandar Dragičević, Koalicija za održivi razvoj

Javna rasprava održana dana 30.11.2023. godine

Opština Berane, Berane

Početak u 11 časova

Ranko Kankaraš, načelnik Direkcije za šumastvo, Direktorata za šumarstvo, lovstvo i drvnu industriju, srdačno pozdravlja prisutne i otvara javnu raspravu o Nacrtu strategije razvoja šuma i šumarstva Crne Gore za period 2024-2028. Ukazuje da je jedan okrugli sto na temu javne rasprave već održan u Podgorici, a da je razlog održavanja drugog okruglog stola u Beranama u značaju sektora šumarstva za ovaj dio Crne Gore, te da je ovde dugo bila srednja šumarska škola, te je potrebno dalje raditi na tome da se ponovno uspostavi razvoj ovog sektora kroz uspostavljanje obrazovnih institucija. Pored toga, ovde je živa drvna prerada i ovaj kraj živi od toga te je zaista potrebno posvetiti dodatnu pažnju šumarstvu. Predstavlja stručni tim koji je radio na izradi nacrtu strategije i ukazuje da su izuzetno važni komentari i sugestije koje upravi prisutni mogu dati i ukazati na potrebna unapređenja ovog dokumenta. Ukazuje na osnovne parametre sektora šumarstva i pokazatelje koji ukazuju na neadekvatno korišćenje šuma pod koncesionim modelom gazdovanja i izostanak mjera gazdovanja, zaštite, proširene reprodukcije i važnost promjene dosadašnjeg načina rada. Takođe, ukazuje i na zdravstveno stanje šuma, sušenje šuma koje je aktuelno i u ovom kraju, te nedovoljno finansijskih sredstava da se problemi rješavaju u sektoru šumarstva jer ni sam sektor šumarstva ne doprinosi značajno budžetu CG. U skladu s tim, tokom 2023. godine preduzeti su koraci poput izmjena i dopuna zakona o šumama, a formulisan je i predlog novog zakona o šumama i osnivanje novog državnog preduzeća. Predstoji godina u kojoj će se implementirati navedeni procesi, a projekcije ukazuju na izazove u ostvarivanju postavljenih ciljeva za održiv sektor šumarstva u ekonomskom, ekološkom i socijalnom smislu. Poziva još jednom da svi koji imaju primjedbe iste dostave pisanim putem.

Prof. dr. Milan Medarević, vođa izrade strategije, naglašava važnost strateškog planiranja u šumarstvu i ističe da je nacrt strategije rezultat godinu dana rada i saradnje s Ministarstvom. Prateći Srednjoročni program rada Vlade, nacrt je usklađen s principima horizontalnog i vertikalnog planiranja. Posebna pažnja posvećena je klimatskim promjenama i njihovom uticaju na šumarstvo. Prof. Medarević detaljno analizira trenutno stanje šuma, ukazujući na prijedloge za unapređenje, ističe potrebu za obrazovanjem i razvojem kadrovskih kapaciteta, te naglašava važnost transparentnosti, odgovornosti i saradnje. Osvrće se na obaveze Crne Gore kao kandidata za članstvo u EU, ističe značaj evropske regulative o trgovini drvetom i naglašava potrebu za međusektorskom usklađenošću. Nacrt strategije definiše konkretne mjere za održiv pristup šumarstvu, uključujući planiranje gazdovanja, zaštitu od požara, očuvanje zdravlja šuma te naglašava važnost ekosistemskih usluga i biodiverziteta. Institucionalni ciljevi, uključujući uspostavu integralnog informacionog sistema, postavljeni su kao ključni za efikasno upravljanje šumama u Crnoj Gori. Ukazuje na važnost nove nacionalne inventure šuma kako bi se znalo čime raspolaže CG. Pojašnjava da su metodologija i uputstva za izradu strateških dokumenata u CG praćena za potrebe izrade strateških dokumenata i da te metodologije uglavnom shvataju ekonomisti i pravnici te da nisu usko stručne. Pored toga autorski tim je pratio evropsku praksu u izradi sličnih dokumenata, što nije olakšalo proces izrade jer CG ima status kandidata i potrebno je da prati regulative i uredbe EU, pre svega u smislu principa trajnosti. Da bi ovaj dokument zaista bio operativan potrebno je da razumjevanje za njega imaju upravo oni koji treba da ga implementiraju na terenu.

R. Kankaraš zahvaljuje Medareviću na uvodnom prezentovanju nacrtu strategije šumarstva i otvara javnu raspravu.

Milić Čurović se javlja za riječ, dajući objašnjenje o obimnosti strategije, ukazujući na neophodnost sadržaja dokumenta u skladu sa horizontalnim i vertikalnim planiranjem kao i u skladu sa EU praksom. Dodaje da će dalji programi razvoja za srodne djelatnosti poput drvne industrije biti dalje zasebno obrađeni.

G. Đalović se javlja za riječ: Zahvaljuje se predstavnicima drvne industrije koji danas prisustvuju raspravi jer na taj način pokazuju zainteresovanost za budućnost sektora šumarstva. Važnost drvne industrije je neminovna

i potrebno je dalje akcionim planom usmjeriti ovu temu sa svim potrebnim smjernicama, te ukazuje da će početkom 2024. godine početi rad na strategiji razvoja drvne industrije na 5 godina.

R. Kankaraš zahvaljuje na komentarima i pozdravlja direktora Uprave za gazdovanje šumama i lovištima, Armina Mujevića te mu daje riječ.

A. Mujević pozdravlja prisutne i zahvaljuje se. Ukazuje da su političke promjene i na nivou donosioca odluka izuzetne značajne za CG u prethodnom periodu i da imaju uticaj i na sektor šumarstva, tako je i u sektoru šumarstva došlo do potrebe unapređenja načina gazdovanja državnim šumama. CG je na evropskom putu i potrebno je dalje usklađivati regulativu sa evropskim propisima. Postojeći koncept a i samo stanje imaju uticaj na drvnu industriju iako se tržište samo reguliše prema svojim potrebama, tu su i strateška dokumenta da ih dalje usmjeravaju. Reforma je svakako potrebna, a to rade stručne službe nadležnog ministarstva kroz kreiranje šumarske politike i u skladu sa time angažovaće se stručna lica koja svojim znanjem mogu doprinijeti kreiranju najboljih rješenja za sektor šumarstva. Samom reformom sektora šumarstva dalje će se unaprijediti i sektor drvne industrije i dobro je što postoje javne rasprave kako bi se dale sugestije sa ciljem unapređenja procesa.

R. Kankaraš se zahvaljuje i daje riječ Izi Mekiću, poljoprivrednom proizvođaču.

I. Mekić zahvaljuje na prezentaciji nacrtu strategije i ukazuje da je iz ugla poljoprivredne proizvodnje važno da strategija sagledava ruralni razvoj kao važan segment razvoja sjevera CG. Ističe da je potrebno zaštititi vodoizvorišta u šumi tokom radova u šumarstvu. Ukazuje na potrebu subvencionisanja poljoprivrede.

R. Kankaraš zahvaljuje i ističe da je dalje programima EU predviđeno finansiranje ruralnog razvoja, i daje riječ

Miroslav Čukić: Zahvaljuje se na prezentaciji nacrtu strategije i ukazuje na ne baš jednostavne okolnosti u kojima posluje drvna industrija. Ističe da bi bilo potrebno da se nadležno ministarstvo šumarstva poveže sa ostalim srodnim ministarstvima i na taj način da se definiše budućnost šumarstva a samim tim i drvne industrije. Poziva da se ovakvi sastanci organizuju i češće na samom terenu kako bi svi imali jasno razumjevanje praktičnih okolnosti poslovanja sektora drvne industrije i samog koncesionog gazdovanja jer je izazova mnogo. Ističe da saradnja između koncesionara i nadležnih institucija za gazdovanje šumama treba da bude unapređenja sa ciljem zajedničkog ostvarivanja interesa. Ukazuje i da je potrebno uspostavljanje šumskog reda. Ukazuje i da je G. Đalović pokušao da uspostavi saradnju sa drvnom industrijom i da je to zaista potrebno, da drvnoj industriji treba pažnja i realno sagledavanje stanja kako bi se dalji razvoj mogao usmjeriti sa ciljem unapređenja poslovnog okruženja na sjeveru CG jer je zaista potreban uređen sistem da bi privreda mogla da funkcioniše nesmetano.

Radomir Anđić: Ukazuje na nedostatak kadrova za razvoj drvne industrije a smatra da je to osnov za dalji razvoj. Ukazuje i na specifične tržišne okolnosti, nezadovoljstvo trenutnim stanjem i očekuje da država dalje uredi razvoj drvne industrije.

R. Kankaraš: Zahvaljuje se i ukazuje da je zaista potrebno definisati pravac razvoja drvne industrije i da je svjestan svih rizika i mana o kojima se govori danas. Upravo se to želi i promijeniti ovom strategijom i unapređenjem organizacije sektora šumarstva, cilj je upravo uspostavljanje dugoročnog snabdjevanja sirovinom. I nama je jasno da su zaustavljene investicije u dijelu drvne industrije i zašto je implementacija propisa neadekvatna. Vjeruje da pozitivni rezultati neće izostati ako se realno sagledaju svi nedostaci i prilike za unapređenje.

M. Šćekić (NVO Udruženje drvoprerađivača Berane): Ističe da je udruživanje drvoprerađivača šansa za male privrednike i da je pred nama EU finansiranje klastera koje treba dalje iskoristi i preko lokalnih samouprava. Već je sprovedeno nekoliko projekata i to je prilika da se nabavi oprema, ode na sajam ili pripreme edukacije te misli da je potrebno i kroz drvnu industriju podsticati udruživanje u klastere.

R. Kankaraš se zahvaljuje i daje dalje riječ Srđanu Šašiću.

S. Šašić (Landscape Fire Management Framework, Skopje): Ukazuje da se na osnovu izlaganja prisutnih stiče utisak da nema značajnih primjedbi na nacrt strategije već smo čuli samo određene predloge i komentare. Ističe i da su kompleksni odnosi na relaciji uprave za šume i koncesionara kao i sama činjenica da se prepoznaje nedostatak stručnih kadrova u šumarstvu i drvne industrije.

R. Kankaraš se zahvaljuje, te daje riječ ponovno M. Šćekiću.

M. Šćekić (NVO Udruženje drvoprerađivača Berane): Ističe da je bitno raditi na implementaciji strategije i da postoji odgovornost nadležnih institucija za sprovođenje iste.

R. Kankaraš daje riječ dalje Radisavu Jankoviću.

R. Janković (AR-Wood): Ukazuje da se na diskusiju nije javio nijedan inženjer šumarstva osim njegovih kolega iz drvne industrije, a on se slaže sa svim iznetim kritikama na dosadašnji način rada. Vjeruje da su Berane centar drvne industrije i misli da su šumarski inženjeri trebali da uzmu više učešća u ovoj diskusiji.

R. Kankaraš se zahvaljuje svima na diskusiji i zatvara javnu raspravu.

Javna rasprava je završena u 13.15 minuta.

Prisutni:

Šašić Srđan, Landscape Fire Management Framework, Skopje
Darko Dubak, Biotehnički fakultet
Miroslav Čukić, Čukić Company Berane
Aleksandar Golubović, Šumarski fakultet, Beograd
Izo Mekić, poljoprivredni proizvođač
Mladen Ščekić, NVO Udruženje drvoprerađivača Berane
Radisav Janković, AR Wood
Sead Muminović, Uprava za gazdovanje šumama i lovištima
Zoran Paunović, Uprava za gazdovanje šumama i lovištima
Goran Dubak, Uprava za gazdovanje šumama i lovištima
Slobodan Sekulić, Uprava za gazdovanje šumama i lovištima
Milić Golubović, Uprava za gazdovanje šumama i lovištima
Goran Đalović, MPŠV, Direkcija za drvenu industriju
Milutin Vukić, Uprava za inspekcijske poslove
Milutin Mićović, Opština Berane
Dragan Otašević, Uprava za inspekcijske poslove
Ranko Kankaraš, MPŠV, Direkcija za šumarstvo
Milić Čurović, Biotehnički fakultet, Univerzitet u Podgoroci
Milan Medarević, Šumarski fakultet, Univerzitet u Beogradu
Maja Radosavljević, konsultant za javne nabavke
Armin Mujević, Uprava za gazdovanje šumama i lovištima
Radomir Anđić, drvoprerađivač

Izveštaj o javnoj raspravi sačinila: Maja Radosavljević

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede
Direktorat za šumarstvo, lovstvo i drvnu industriju

Datum. 08.12. 2023. godine

Predmet: Odgovor na dostavljene primjedbe i sugestije na Nacrt Strategije razvoja šuma i šumarstva Crne Gore

Poštovani,

Proučili smo sa dužnim poštovanjem primjedbe i sugestije na Nacrt Strategije razvoja šuma i šumarstva Crne Gore i konstatujemo sledeće:

1. Primjedbe NVO „Udruženje za zaštitu i unapređenje šuma“ većim dijelom su prihvatljive i biće inkonponirane u sadržaj Strategije.
2. Primjedbe Centra za proučavanje ptica – Podgorica, navedene u t.1-4 su u cjelini prihvaćene i biće na odgovarajući način, a u skladu sa logičnom strukturom Strategije, inkonponirane u njen sadržaj.

S poštovanjem,

Tim za izradu Strategije

Obrazac 4

Nevladina organizacija
Udruženje za zaštitu i
unapređenje šuma
Podgorica

Adresa: Rista Dragičevića 54/36,
81 000 Podgorica,
tel. +382 69 22 11 45
zastita.unapredjenje.suma@gmail.

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Direktorat za šumarstvo, lovstvo i drvenu industriju

PRIMJEDBE, PREDLOZI I SUGESTIJE

Nacrt STRATEGIJA RAZVOJA ŠUMA I ŠUMARSTVA CRNE GORE

Za period 2024-2028

Primjedba/predlog/sugestija 1:

Opšta primjedba je da je u tekstualnom smislu preopširna, da su neki djelovi obrađeni kao da su udžbenici iz pojedinih oblasti šumarstva, da se prikazuje kao da je to sada nešto novo kao da ranije to nije bilo poznato - nije izučavano kroz osnovne studije, da je nepoznato sadašnjem - postojećem stručnom osoblju u šumarstvu, da se pozivaju na literaturu koja datira posle 2000. godine a te stvari su poznate i stručno obrađene i opisane mnogo ranije i više od 100 godina, da ima izraza koji nijesu primjereni ovom govornom području kao i da neki prevodi nijesu adekvatno prevedeni. Posebno bih istakao da se izraz koji se spominje u Nacrtu strategije kao npr. "šumski inspektor" imenuje adekvatnim nazivom tj. umjesto "šumski" upotrijebi izraz "šumarski". Takođe izraz koji se upotrebljava za vlasnike šuma "šumovlasnici" upotrijebi izraz "vlasnici šuma" koji se inače i koristi na ovom govornom području. U tabelama 5 i 6 u prvoj koloni u zaglavlju nosi naziv "naimenovanje" – taj izraz u šumarstvu i drvnoj industriji je neprikladan, a predpostavlja se da se radi o vrsti proizvoda ili nešto slično. Mislim da izraz "otisak" nije primjeren ovom govornom području i da je adekvatniji izraz "uticaj, problem ili emisija" ili nešto slično. U Nacrtu stiče se dojam da su problemi u sadašnjem šumarstvu proistekli od klimatskih promjena i prilagodljivosti vrsta, a u tekstualnom dijelu nigdje se ne navodi uticaj od dosadašnjeg načina gazdovanja šumama gdje je osnovni uzrok čovjek.

Komentar i odgovor na primjedbe

Ad 1. Prihvata se sugestija da se izraz „šumsk., preimenuje u šumarski inspektor. U istom smislu je i izraz šumovlasnici da se zamjeni sinonimom vlasnici šuma, mada mislimo da je jezički ispravno i jedno i drugo.

Smatramo neprihvatljivom ocjenom da je Nacrt preopširan, nijednim dokumentom koji uređuje sadržaj nije licitiran obim strateških dokumenata. Autori nisu imali ambiciju da klasiku šumarstva, prikazanu u prvim poglavljima, prikažu kao novinu - jednostavno je zaključeno da je prikazano korisno s obzirom na stanje u praksi u šumarskom sektoru kad je u pitanju opredjeljena održivost kao imperativ a u evidencijama i statistici egzistira samo korišćenje šuma. Prikazano ima ulogu da nas postepeno vrati na kolosjek struke posebno u praksi, koji je nekad bio na daleko višem nivou.

Izraz otisak je univerzalan i kao takav se koristi na regionalnom nivou (vidjeti npr. Fabris N.2021).

Primjedba/predlog/sugestija 2:

Na stranici 17 – podaci o stepenu šumovitosti uzimaju se iz perioda prije Prve NIŠ, a ne navode se podaci na osnovu čega su zasnovani.

Komentar i odgovor na primjedbe

Sobzirom na konkretni prikaz smatramo da je primjedba neosnovana. Naime, iz teksta se jasno vide izvori podataka na osnovu kojih je prikazano stanje i ocjena: Nacionalna politika upravljanja šumama i šumskim zemljištima (2008), FRA (Forest Resources Assessments) i FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations)1990-2010, Nacionalna inventura šuma (NIŠ)2010-2013., statistički godišnjaci Zavoda za statistiku Crne Gore.

Obrazloženje primjedbe/predloga/sugestije 2:

Da se ne bi unosila zablude oko razlike u podacima smatra se da je potrebno i navesti - objasniti na osnovu čega su ti podaci dobijeni. Treba znati da su se raniji podaci se zasnivali na tkz. "odokativnoj" ili subjektivnoj procjeni. U periodu donošenja Šumarske politike jedino su ti podaci bili dostupni i kao takve treba ih i posmatrati.

Komentar i odgovor na primjedbe

Iako je dilema osnovana, nema razloga za širu opservaciju. Naime, jedan od članova radnog tima bio je na Savjetovanju u Gmundnu(Austrija)novembar 1997. kad su usaglašeni kriterijumi (za Evropu+Rusija) za prikaz stanja šuma na nacionalnom nivou. Za našu zemlju (Srbija i Crna gora) dobijeni su od kompetentnih institucija (MPŠV i šumskih gazdinstava) i statistike za svaku od sadašnjih zemalja i potom su podaci integrisani u zbirne tabele kako je propisano TBFRA procesom. Prvi presjek je objavljen za 2000 godinu.

Primjedba/predlog/sugestija 3:

Na stranici 18 - Piše *"Iako je procenat površina pod šumom zadovoljavajući, zbog osrednjeg kvaliteta šume postoji potreba za njihovo unaprjeđenje"*.

Predlog je da umjesto izraza *"osrednjeg kvaliteta"* upotrijebi se izraz *"lošeg kvaliteta"*.

Obrazloženje primjedbe/predloga/sugestije 3:

Prema podacima Prve NIŠ u visokim državnim šumama je manje od 1/5 (17,6%) zapremine čine stabla prve uzgojno-tehničke klase, a više od polovine zapremine (53,5%) je treće uzgojno-tehničke klase, što jasno ukazuje o kakvom se kvalitetu radi i da je adekvatniji izraz *"lošeg kvaliteta"* nego *"osrednjeg kvaliteta"*.

Komentar i odgovor na primjedbe

Primjedba se prihvata i unešen je prijedlog u tekst Strategije

Primjedba/predlog/sugestija 4:

Na stranici 21 – u prvom pasosu na kraju piše “u ranijem periodu” misli se na način korišćenja – treba zamijeniti sa izrazom “u dosadašnjem periodu”, jer i sada je u većini slučajeva neracionalno korišćenje šuma. To se može jasno svakodnevno vidjeti na terenu.

Komentar i odgovor na primjedbe

Primjedba se prihvata i unešen je prijedlog u tekst Strategije.

Primjedba/predlog/sugestija 5:

Na stranici 21- gdje se navode podaci o debljinskoj strukturi gdje se kaže da se može ocijeniti “srednje povoljnim”.

Predlažem da ocjena bude “nepovoljna”.

Kad se radi ova analiza neophodno je da se uradi i analiza u odnosu na uzgojno-tehničku i tehničku klasifikaciju da se vidi šta imamo u zapremini – u šumi.

Obrazloženje primjedbe/predloga/sugestije 5:

Ako se uzme analiza podataka po debljinskoj strukturi i uzgojno tehničkoj klasifikaciji jasno se vidi da je udio treće uzgojno tehničke klase iznad 50 cm značajan a naročito kod bukve , tako da ne možemo govoriti o povoljnoj strukturi.

Komentar i odgovor na primjedbe

Primjedba se ne prihvata .Imalo bi smisla govoriti o kvalitetnim klasama na nivou operativnih planova za GJ, ovdje ne .U dosadašnjoj praksi smo ocjenjivali stanje šuma na globalnom nivou(TBFRA), regionalnom nivou posebno u zemljama u okruženju a intenzivno na lokalnom nivou bar u 300GJ, i s obzirom na stavove u naučnim radovima naših savremenika i trenutno aktuelne ,gdje je u prvom planu i dimenzioni diverzitet te zaštita prirode, smatramo ocjenu korektnom.

Primjedba/predlog/sugestija 6:

Na stranici 22 – navode se podaci o očuvanosti šuma u EU, a nema mišljenja kakva je ocjena u pogledu očuvanosti šuma u CG. Smatram da je trebalo dati ocjenu očuvanosti šuma u CG , inače nema smisla navoditi podatke za druge zemlje ako naznamo gdje se nalazi naše stanje.

Komentar i odgovor na primjedbe

Primjedba se ne prihvata.Prikaz stanja šuma u cjelini unutar Nacrta Strategije jasno upućuje na njihovo zatečeno stanje i lako ga je uporediti sastanom šuma po očuvanosti u okruženju.

Primjedba/predlog/sugestija 7:

Na stranici 33 – U Tabeli br. 3 koja nosi naziv “*Iskustveno očekivana potencijalna struktura prinosa*” a u istoj navode se podaci iz Prve NIŠ.

Naziv tabele je neprimjeren jer Prva NIŠ nije koristila “Iskustvena” očekivanja ili bolje rečeno kako se ovdje kaže ” okularna” “odokativna” ili “iz rukava” kako su to neki stručnjaci promovisali

procjenu, već se koristila procjena na bazi parametara koji su snimati tokom terenske inventure.

Komentar i odgovor na primjedbe

Primjedba se prihvata -korigovano u tabeli.

Primjedba/predlog/sugestija 8:

Podaci o izvršenim sječama koji se nalaze na stranici 33 najvjerojatnije se odnose na evidentirane sječe, a kolike su stvarne sječe to se može vidjeti u stanju šuma – posječena su skoro sva kvalitetna stabla i stabla većih debljinskih razreda. Tako da ovaj prikaz je nepouzdan kao informacija o sječi. Potrebno je naznačiti da se radi o **evidentiranim sječama**.

Komentar i odgovor na primjedbe

Primjedba se prihvata -korigovano u tekstu.

Primjedba/predlog/sugestija 9:

Na stranici 33 i 34 – ponavlja se isti pasus – tekst – što ukazuje da se radi o copy paste tehnicima, ista situacija je i na stranicama 32/33 i 37, a ima tih slučajeva i u ostalom dijelu teksta.

Komentar i odgovor na primjedbe

Primjedba se prihvata -korigovano u tekstu

Primjedba/predlog/sugestija 10:

Na stranici 36 – u tabelama br 5 i 6 prva kolona nosi naziv “naimenovanje” – taj izraz u šumarstvu i drvnoj industriji je neprikladan, a pretpostavlja se da se radi o vrsti – nazivu proizvoda ili nešto slično.

Komentar i odgovor na primjedbe

Primjedba se ne prihvata. Sadržaj kolone po vertikali rješava dilemu o značenju korišćenog izraza.

Primjedba/predlog/sugestija 11:

Na stranici 37/38 u poglavlju Proizvodnja energenata iz biomase gdje se navodi “*Oblici koji se danas proizvode od drvnog ostatka iz šume i drvoprerade su drvni briket, drvni pelet i sječka*” a nigdje nijeste se osvrnuli da se veći dio tih proizvoda dobivao od drvnih sortimenata većeg kvaliteta – uzrok tome su veoma niske cijene drveta na panju.

teksta.

Komentar i odgovor na primjedbe

Primjedba se prihvata- korigovano u tekstu.

Primjedba/predlog/sugestija 12:

Na stranici 44/45 – gdje se govori o “Zaštiti zemljišta od erozije” gdje navodi da “*Proces erozije sve više postaje posljedica nekoordinisanog upravljanja zemljištem i gubitka biodiverziteta*” u zavijenoj formi ne spominje se prekomjerne – neadekvatne sječe šume.

Komentar i odgovor na primjedbe

Primjedba se prihvata- korigovano u tekstu.

Primjedba/predlog/sugestija 13:

Na stranici 52 - tačka 8. Držati prosječnu zapreminu niskom – Znači promovirate nisku zapreminu. Kod nas je toliko niska i ne treba da se trudite u tom smislu. U Strategiji se očekuju smjernice za povećanje zapremine kako u kvantitetu tako i u kvalitetu da to bude jasno naznačeno, a to nijesam primijetio.

Komentar i odgovor na primjedbe

Primjedba se ne prihvata, jer je jasno iz obrazloženja u nastavku teksta na šta se mislilo. Navedeni principi PBG su univerzalni a lokalno se primjenjuju u mjeri koja uvažava zatečeno stanje šuma i staništa+ očekivani uticaji klimatskih promjena

Primjedba/predlog/sugestija 14:

Na stranici 86 - Inventura šuma na velikim površinama je izvor informacija koje su potrebne na internacionalnom nivou, kao rezultat uključivanja u međunarodne asocijacije (UN-FAO, UNECE, TBFR, MCPFE, FISE i dr.). Osim ovoga uštede bi mogle biti i u korišćenju rastera 4x4 km (za razliku od osnovne mreže rastera 2x2 km koja je korišćena za prvu NIŠ). Mreža rastera 4x4 km je korišćena u mnogim zemljama Evrope i regiona, u kombinovanju sa korišćenjem daljinske detekcije ili LIDAR (Light Detection and Ranging) tehnologije.

Smatram da Strategija ne bi trebala da prejudicira raster za sljedeću NIŠ imajući u vidu da se kod prve NIŠ osporavali mrežu raster, navodno da je bila rijetka. I kod Prve NIŠ korišćena je daljinska detekcija. Ovo treba ostaviti da se razmotri kod priprema za II NIŠ. Naravno da treba voditi računa o ekonomičnosti, ali i o validnosti podataka.

Komentar i odgovor na primjedbe

Primjedba se prihvata-Nije ambicija Strateškog sadržaja da ponudi Metodologiju realizacije NIŠ II.

Primjedba/predlog/sugestija 15:

U strateškom cilju 1 - Unapređivanje zatečenog stanja šuma, U predhodnom materijalu nije dat osvrt na korišćenje softverskih rješenja koja su odrađena i istestirana tokom FODEMO Projekta, a odnosi se na softver za obradu i izradu PGŠ, Doznake, izvođački projekat I evidencije. Oni bi trebali da budu srž budućeg ISŠ.

Komentar i odgovor na primjedbe

Primjedba se ne prihvata. Konstatacija je tačna. Ali nije zadatak Strategije da riješava napomenuto.Procedure, metodi i alati u aplikativnom smislu se „sugerišu“ zakonom i podzakonskim aktima.

Primjedba/predlog/sugestija 16:

Ovaj Nacrt ne sadrži stratešku procjenu uticaja na životnu sredinu.

Komentar i odgovor na primjedbe

Procjena uticaja na životnu sredinu slijedi kao sastavni dio procesa izrade I usvajanja strateškog dokumenta.

Primjedba/predlog/sugestija 17:

U strategiji se spominju određene stimulativne podrške, ali nema nigdje, a nijesu ni obrađeni, subjekti koji rade u oblasti šumarstva bilo da rade na planiranju ili na izvođenju radova u šumarstvu od sječe i izrade drvnih sortimenata, izvlačenju, izvođenju raznih šumskouzgojnih radova i sl. Nigdje nije obrađeno učešće a ni stimulacija stanovnika ruralnih područja koji bi sezonski nadomirili nedostatak radne snage u šumarstvu.

Predlažem da se obradi i ovaj sektor, da se daju značajni podsticaji u vidu nabavke primjerene mehanizacije, alata i animala, sklapanje dugoročnih ugovora za izvođenje radova i sl. . Na ovaj način bi se zadržao dio stanovnika na ruralnim područjima, obezbijedila adekvatna radna snaga u šumarstvu i povećala ekonomska snaga tih zajednica.

Komentar i odgovor na primjedbe

Primjedba se prihvata -U odgovarajućoj mjeri će se ugraditi u sadržaj.

Primjedba/predlog/sugestija 18:

Nigdje se ne spominje a ni planira uvođenje licence za izvođenje radova u šumarstvu koje bi doprinijeli kvalitetnijem radu.

Primjedba se prihvata. Mišljenja smo da se ovo pitanje uređuje zakonom.

Primjedba/predlog/sugestija 19:

U Ncrtu nigdje nije dat osvrt na odnos vrsta drveća, kao ni dalje smjernice.

Komentar i odgovor na primjedbe

Primjedba se ne prihvata. Nije jasno iz priloženog našta su obrađivači primjedbi mislili. A ako je u pitanju pretpostavljanje odnosa vrsta drveća u mješovitim sastojinama i uvažavajućević prisutan uticaj klimatskih promjena ovome je pre mjesto u planovima na nižim planskim ravnima . Pri tom polazimo od osnovne karakteristike strateškog planiranja a to je fleksibilnost.

Primjedba/predlog/sugestija 20:

Nacrt Akcionog plana

- date cijene koštanja izvođenja nekih radova u šumarstvu su nerealni – niske su što će negativno uticati na kvalitet izvođenja radova.
- Nema dinamike izrade planske dokumentacije u šumarstvu – PRŠ I PGŠ.
- Nema obima planiranih radova na izgradnji, rekonstrukciji I održavanju šumskih komunikacija,
- Planirana direktna konverzija izdanačkih šuma u privatnim šumama je potrebna ali planirani obim je preobiman I teško da će se realizovati. Potrebno je realnije planiranje.
- Kod izrade planova ... tačka 3. 1. 5 – nijesu uključeni subjekti koji upravljaju zaštićenim područjem.

Komentar i odgovor na primjedbe

Primjedba se prihvata –slijedi korekcija ne samo sugerisanog od potpisnika ovih primjedbi.

Primjedbe dostavljene od strane: Izvršni direktor, NVO Udruženje za zaštitu i unapređenje šuma, Jokanović Blažo

U ime radnog tima primjedbe komentarisao: Prof. Milan Medarević

Broj: 184/23

Podgorica, 01.12. 2023.

Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede

Ranko Kankaraš

Predmet: Komentari na tekst Nacrta Strategije razvoja šuma i šumarstva Crne Gore

Poštovani Ranko,

Koristimo priliku da se izjasnimo o tekstu Nacrta Strategije razvoja šuma i šumarstva sa komentarima i sugestijama za koje vjerujemo da mogu da doprinesu kvalitetu dokumenta a posredno i stanju šuma u Crnoj Gori. Naši komentari su sledeći:

1. U okviru poglavlja „**Usklađenost među strateškim dokumentima**“, dijelu koji se tiče obaveza prema EU i integracijama, ne spominje se poglavlje 27 – Životna sredina i klimatske promjene. Smatramo da je neophodno elaborirati i strategiju u odnosu na ovo poglavlje, obzirom na veliki značaj šuma u okviru same životne sredine, obaveza koje se nalaze u okviru poglavlja i brojnih preklapanja koja se tiče politika šumarstva i zaštite prirode i dobrim dijelom evidentiranih negativnih proces – brojnih sječa u parkovima prirode.
2. U okviru poglavlja „Ocjena stanja šuma“, na strani 26. navodi se sledeće „*U odnosu na stepen sklopljenosti izražen u relativnim pokazateljima može se konstatovati potencijalna ugroženost bioekološke stabilnosti, jer sklopljenost ispod granice kritičnog obrasta (do 50%) zatičemo na 29, 1% obrasle površine a na 48, 2% je sklopljenost 60%. Konkretan problem se može riješiti potpomaganjem obrastanja progoljenih djelova, djelom i vještačkim popunjavanjem*“. Napominjeno da, kada se već odnosi na ugroženost bioekološke stabilnosti, veća sklopljenost može biti ugrožavajući faktora za neke Natura 2000 vrste kao što su **tetrijeb gluhan** (*Tetrao urogallus*), **planinska kukumavka** (*Aegolius funereus*). Stoga je neophodno navesti da rešavanje navedenog problema na način koji je naveden mora uzeti u obzir samu lokaciju i ekološke potrebe vrsta koje se tu mogu nalaziti, na način da ne ugrozi očuvanost njihovih saništa a time i populacija.

Centar za zaštitu i proučavanje ptica, Veliše Mugoše, bb; 81000 Podgorica, Crna Gora Web: www.czip.me;
facebook: [czip.cg](https://www.facebook.com/czip.cg); email: czip@czip.me; tel: 020-272-051 2

1. Kod dijela koji se bavi zdravstvenim stanjem šuma i uticajem klimatskih promjene, na strani 26. navodi se sledeće: „U tom smislu, prašumski rezervati (kao primarne šume) moraju ostati kao posebne cjeline, u kojima je potpuno isključen uticaj antropogenog faktora i koji će prije svega predstavljati svojevrsnu ekološku laboratoriju u kojoj će se sprovesti samo naučno-istraživački rad“. Vezano za pomenuto ali i čitavu strategiju, jer se sledeći komentar tiče i nacрта generalno, od ove strategije očekujemo da prepozna **značaj i potrebu uspostavljanja mreže prašuma u Crnoj Gori**, kao specijalnih rezervata prirode po Zakonu o zaštiti prirode, bez obzira da li se one nalaze u okviru već zaštićenih područja a posebno ako su potpuno nezaštićene i predmet sječe što je čest slučaj. U prilog ovome ide činjenica da Crna Gora nema nijednu zaštićenu prašumu van nacionalnih parkova, i da je ovaj važan aspekt zaštite apsolutno zanemaren, posebno kada uporedimo situaciju sa zemaljama u regionu i njihov odnos prema prašumama. Takođe, u okviru EU Strategije za zaštitu biodiverziteta do 2030. posebno je naglašena potreba automatske zaštite svih preostalih prašuma u Evropi.
2. U okviru poglavlja „**Mogući prinos i trenutno korišćenje drveta u drвноj industriji**“ na stranama 33. i 34. u dijelu koji se odnosi na statistiku realizovane i planirane količine korišćenja državnih i privatnih šuma, za rad opšte slike bilo bi poželjno ubaciti i podatke o količinama koja se odnose na ilegalnu sječu.

Na raspolaganju smo u slučaju potrebnih dodatnih informacija.

Centar za zaštitu i proučavanje ptica

Tel: 069 621 785

e-mail:bojan.zekovic@czip.me

S poštovanjem,

Komentar i odgovor na primjedbe

1. U okviru poglavlja „**Usklađenost među strateškim dokumentima**“, dijelu koji se tiče obaveza prema EU i integracijama, ne spominje se poglavlje 27 – Životna sredina i klimatske promjene.

Primjedba se prihvata –slijedi korekcija

2. U okviru poglavlja „Ocjena stanja šuma“, -

Primjedba se prihvata –slijedi korekcija

1. **Sugestija se prihvata**-U Akcionom planu će se apostrofirati evidentiranje i kartiranje prašuma

2. **Sugestija se prihvata**-Strategija će sadržajno obuhvatiti i ilegalne sječe.

08.12.2023

U ime radnog tima primjedbe komentarisao

Prof. Milan Medarević

M. Medarević